

**Høringsnotat –
forskriftsbestemmelser om utfylling og gjennomføring av
skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav g ved anvendelse av
internasjonale regnskapsstandarder (IFRS)**

Innhold

1	INNLEDNING OG BAKGRUNN	2
2	GJELDENE RETT	3
2.1	Regnskapsmessig behandling av utlån etter norske ordinære regnskapsregler og internasjonale regnskapsstandarder (IFRS)	3
2.2	Skattemessig behandling av tap på utlån og renteinntekter	5
3	DEPARTEMENTETS VURDERINGER OG FORSLAG	6
3.1	Utgangspunkter	6
3.2	Tap mv basert på behandling av utlån til virkelig verdi over resultatet etter IAS 39 skal ikke legges til grunn etter skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav g	9
3.3	Behov for å unnta avvikende regnskapsposter basert på amortisert kost og effektiv rentemetode etter IAS 39 fra skattemessig effekt etter skatteloven § 14–5 fjerde ledd g?	10
3.4	Likestilling av beregnede og resultatførte renteinntekter basert på amortisert kost og effektiv rentemetode etter Utlånsforskriften og etter IAS 39	11
3.5	Behov for overgangsregler ved overgang fra anvendelse av Utlånsforskriften til IAS 39?	12
4	ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER	13
5	FORSLAG TIL FORSKRIFTSBESTEMMELSER	13

1 INNLEDNING OG BAKGRUNN

EØS-regler om vedtatte internasjonale regnskapsstandarder (IFRS) er gjennomført i norsk rett ved inkorporasjon, jf. lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap mv. (regnskapsloven) § 3–9 annet ledd der det heter at departementet fastsetter forskrifter som svarer til kommisjonsforordninger fastsatt i medhold av forordning (EF) nr. 1606/2002 artikkel 3. Slik forskrift om gjennomføring av EØS-regler om vedtatte internasjonale regnskapsstandarder ble fastsatt 17. desember 2004 nr. 1852. Etter forskriftens § 2 skal forordning (EF) nr. 1725/2003, med endringer fastsatt i senere forordninger, gjelde som forskrift.

Ved endringsforskrift 30. mars 2007 nr. 370 ble det i § 1–3 i forskrift 16. desember 1998 nr. 1240 om årsregnskap m.m. for banker, finansieringsforetak og morselskap for slike (årsregnskapsforskriften), fastsatt at banker og finansieringsforetak som inngår i konsern med aksjer, grunnfondsbevis eller obligasjoner notert på børs, autorisert markedsplass eller tilsvarende regulert marked i utlandet, har plikt til å utarbeide selskapsregnskapet etter regnskapsloven § 3–9 annet ledd, det vil si etter IFRS. Endringene trådte i kraft med virkning fra regnskapsåret 2007, men slik at plikten til å anvende IFRS ikke gjaldt delårsregnskapet for første kvartal 2007. Andre finansinstitusjoner fikk adgang, men ikke plikt, til å anvende IFRS i selskapsregnskapet. Slike institusjoner kan istedet følge de ordinære reglene i regnskapsloven med forskrifter, jf. årsregnskapsforskriften § 1–3 annet ledd.

Regnskapsreglene vedrørende behandling av finansinstitusjoners utlån, herunder tap på utlån, er til dels forskjellige etter norske ordinære regnskapsregler og etter IFRS. Disse forskjellene kan i utgangspunktet også medføre ulike skattemessige effekter. Banker og finansieringsforetak som omfattes av skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav f, kan føre til fradrag tap på utlån som er ført til kostnad i årsregnskapet i samsvar med regnskapslovgivningens regler, jf. skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav g.

Departementet har i Ot.prp. nr. 26 (2005–2006) avsnitt 6.9 angitt at frivillig anvendelse av markedsverdi prinsippet ved vurdering av utlån etter IFRS, i utgangspunktet ikke kan kreves lagt til grunn ved beregning og tidfesting av tap med skattemessig virkning etter skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav g. Forøvrig ble det varslet at avvik med hensyn til behandling av utlån etter norske ordinære regnskapsregler og etter IFRS må kartlegges, og at det må utredes nærmere om det er behov for presisering av hvilke regnskapsløsninger etter IFRS som skal eller ikke skal aksepteres for skatteformål ved anvendelse av skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav g. Departementet fremlegger med dette vurderinger og forslag til forskriftsbestemmelser for å hindre at anvendelsen av norske ordinære regnskapsregler og IFRS medfører ulike skattemessige konsekvenser. Ettersom finansinstitusjonene vil anvende IFRS i selskapsregnskapet første gang i regnskapsåret 2007, må forskriftsbestemmelsene tre i kraft med virkning for inntektsåret 2007.

2 GJELDENE RETT

2.1 Regnskapsmessig behandling av utlån etter norske ordinære regnskapsregler og internasjonale regnskapsstandarter (IFRS)

Den regnskapsmessige behandlingen av finansinstitusjoners utlån er i regnskapslovgivningens ordinære system regulert i forskrift 21. desember 2004 nr. 1740 om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner (Utlånsforskriften). Regnskapsavleggelse etter IFRS innebærer anvendelse av internasjonal regnskapsstandard (IAS) 39 "Finansielle instrumenter – innregning og måling" i forhold til utlån. IAS 39 er inntatt i forordning (EF) nr. 1725/2003 ved forordning (EF) nr. 2086/2004 av 19. november 2004, samt endringer i senere forordninger, som bl.a. forordninger (EF) 2236/2004, 211/2005, 1910/2005, 1864/2005, 1751/2005 og 108/2006. Disse forordninger er inkorporert i norsk rett, jf. regnskapsloven § 3–9 annet ledd med tilhørende forskrift som nevnt innledningsvis.

Selskap som anvender IFRS ved utarbeidelsen av selskapsregnskapet har både en rett og en plikt til å følge alle bestemmelsene i IFRS. Regnskapslovens ordinære regler gjelder i hovedsak ikke for slike foretak, jf. regnskapsloven § 3–1 tredje ledd.

Utlånsforskriften er basert på behandling av utlån til amortisert kost og med anvendelse av effektiv rentemetode som tilsvarer prinsipper som også følger av IAS 39. I stor grad vil beregnings- og vurderingsreglene og de regnskapsmessige løsningene bli de samme, uavhengig av om regnskapet er utarbeidet etter regnskapslovens ordinære system eller IFRS.

Både Utlånsforskriften og IAS 39 innebærer at tap og inntekter på utlån ved etterfølgende måling skal vurderes og beregnes til amortisert kost med anvendelse av effektiv rentemetode, jf. Utlånsforskriften § 2–2 og IAS 39 punkt 9. Dette er en integrert løsning for regnskapsmessig behandling av tap og inntekter på utlån, og har blant annet regler om nedskrivning for verdifall basert på nåverdiberegninger av fremtidige kontantstrømmer og regler om årlig beregning og resultatføring av renter på utlån etter effektiv rentemetode.

Da det tap som beregnes og resultatføres er et produkt av nåverdiberegninger av fremtidige kontantstrømmer, vil det være systematisk høyere enn det tilsvarende tapet etter nominelle verdier. Forskjellen mellom det fradragsførte tapet og det nominelle tapet vil over tid bli utlignet ved resultatføring av beregnet rente av den nedskrevne balanseverdien etter effektiv rentemetode. Effektiv rentemetode beregner amortisert kost og tilordner renteinntekt og -kostnad til relevant periode. Effektiv rente er den rentesats som diskonterer utlånets estimerte kontantstrøm til utlånets balanseførte verdi, som medfører at nåverdien av utlånets fremtidige kontantstrømmer tilsvarer balanseført verdi. Amortisert kost er lik balanseført verdi ved førstegangs måling, justert for mottatte avdrag, eventuell akkumulert periodisering av gebyrer, provisjoner og lignende, samt eventuell nedskrivning for tap.

Det er likevel forskjeller mellom de regnskapsmessige løsningene som følger av de to regnskapssystemene, selv om beregning og vurdering av utlån til amortisert kost og effektiv rentemetode benyttes:

Etter Utlånsforskriften § 2-1 første ledd er hovedregelen at ved fastsetting av utlånets virkelige verdi ved første gangs måling, kommer gebyrer, provisjoner og lignende som belastes kunden ved låneopptak (etableringsgebyrer) til fradrag og periodiseres over utlånets løpetid som en del utlånets effektive rente. Etter Utlånsforskriftens § 2-1 andre ledd kan etableringsgebyrer likevel resultatføres direkte, i den grad disse inntektene ikke overstiger direkte interne administrative utgifter som påløper ved opprettelsen av låneengasjementet. Direkte resultatføring av etableringsgebyrer innebærer inntektsføring av nominell rente på utlånene.

En tilsvarende mulighet til direkte resultatføring foreligger ikke etter IAS 39, der slike etableringsgebyrer skal fradras inngangsverdien av lånet (balanseføres). Denne forskjellen kan medføre ulik førstegangs måling av utlån, som igjen kan påvirke størrelsen av eventuelle senere tapsfradrag og inntektsføring av renteinntekter på utlånene.

Verdsettelse av utlån til amortisert kost med anvendelse av effektiv rentemetode er heller ikke obligatorisk etter IAS 39. Etter IAS 39 punkt 9 kan finansinstitusjoner på nærmere angitte vilkår velge å vurdere alle finansielle eiendeler, herunder utlån som øremerkes som finansiell eiendel, til "virkelig verdi over resultatet". Denne mulighet for øremerking og vurdering til virkelig verdi trer i så fall i stedet for vurdering til amortisert kost med anvendelse av effektiv rentemetode. Utlån som øremerkes som nevnt, anses i så fall ikke som "Utlån og fordringer" etter IAS 39 punkt 9. Valg av vurdering til virkelig verdi vil særlig være aktuelt for regnskapsmessig behandling av fastrentelån. En slik valgdagang foreligger ikke etter Utlånsforskriften som kun gir anvisning på anvendelse av amortisert kost.

I tillegg til ovennevnte identifiserte forskjeller, må det tas høyde for den stadig pågående prosess med å videreutvikle IFRS, både gjennom endringer i standarden og fortolkningsuttalelser. Denne prosess kan medføre at de to regelsett i fremtiden kan avvike i større grad fra hverandre. IAS 39 er blant de internasjonale regnskapsstandardene som har vært gjenstand for de største endringene de senere år.

Departementet legger til grunn at det er et ulovfestet "vesentlighetskriterium" i regnskapsretten, som tillater at det anvendes forenklede tilnærminger i regnskapet. Vilkåret er at de forenklede tilnærminger kun medfører uvesentlige avvik sammenholdt med en fullstendig gjennomføring av de regelfestede løsninger. Det forutsettes at vesentlighetskriteriet er aktuelt for regnskapsformål både etter norske ordinære regnskapsregler og IFRS.

2.2 Skattemessig behandling av tap på utlån og renteinntekter

Skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav g er i utgangspunktet en særskilt tidfestingsregel for fradragsføring av tap på utlån og garantier. Bestemmelsen gjelder for banker, finansieringsforetak og foreninger av låntakere som driver virksomhet med konsesjon etter lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner, jf. skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav f.

Særregelen i skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav g relaterer seg til den regnskapsmessige resultatposten tap på fordringer, og innebærer at den regnskapsmessige beregnede størrelsen på det tap som er resultatført vil være det relevante ved den skattemessige tidfestingen, jf. ordlyden *”ført til kostnad i årsregnskapet i samsvar med regnskapslovgivningens regler”*. Ordlyden ble endret ved lov 6. desember 2005 nr. 119, jf. Ot.prp. nr. 26 (2005–2006) avsnitt 6.9. Endringene var direkte foranlediget av innføring av Utlånsforskriften fra 1. januar 2005 som avløste tidligere forskrift 14. november 1991 nr. 4236 for forretningsbanker, sparebanker, finansieringsforetak og den norske Industribank AS om vurdering av tap på utlån garantier mv. På vedtakelsestidspunktet var det ikke aktuelt for finansinstitusjonene å avlegge selskapsregnskap etter IFRS.

Ettersom også finansinstitusjonene fra og med 2007 kan og til dels skal avlegge selskapsregnskap etter IFRS, herunder IAS 39, vil henvisningen i skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav g til regnskapslovgivningens regler etter ordlyden omfatte både tap resultatført etter Utlånsforskriften og etter IAS 39. I utgangspunktet vil tap på utlån som er ført til kostnad i årsregnskapet i medhold av begge regnskapssystemene ha direkte skattemessige effekter.

Etter skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav g annet punktum kan *”Departementet gi forskrift om overgangsregler og om utfylling og gjennomføring av bestemmelsene i første punktum ved anvendelse av endrede regnskapsregler om behandling av utlån og garantier i årsregnskapet, herunder gi bestemmelser om at beregnede og resultatførte renteinntekter etter nevnte regnskapsregler, skal legges til grunn ved beskatningen.”* Forskriftshjemmelen ble endret ved endringslov 15. desember 2006 nr. 81, jf. Ot.prp. nr. 1 (2007–2008) avsnitt 11.

Som varslet i Ot.prp. nr. 26 (2005–2006), ble det etter forutgående høring, jf. høringsnotat av 20. mars 2006, ved endringsforskrift 28. mai 2006 nr. 565 til Finansdepartementets skattlovforskrift 19. november 1999 nr. 1158 (fsfin) § 14–5 fastsatt nye bestemmelser med overskrift E. Overgangsregler og regler om utfylling og gjennomføring av skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav g.

Som nevnt ovenfor er det tap som beregnes og resultatføres ved vurdering til amortisert kost med anvendelse av effektiv rentemetode systematisk høyere enn det tilsvarende tapet etter nominelle verdier. Skattemessig fradragsføring av slikt tap vil kunne lede til betydelige skattemessige tidfestingsfordeler i forhold til fradragsføring av tapsestimater

eller konstaterte tap basert på nominelle verdier. En tidfestingsregel er i utgangspunktet begrenset til poster og størrelser som er fradragsberettigede eller de alminnelige skatteregler. Etter de alminnelige regler er fradragsrett for tap på utlån/fordringer begrenset til det nominelle tap som er lidt på en fordring, det vil si differansen mellom skattemessig inngangsverdi på fordringen (pålydende) og det beløp som faktisk innbetales på hovedstolen (utgangsverdien), jf. skatteloven § 6-2 annet ledd.

Det er derfor behov for en skattemessig korrigering eller utligning av denne tidfestingsfordelen i senere perioder, slik at den ikke medfører en endelig og utilsiktet skattemessig fordel for finansinstitusjonene. Den nødvendige korrigeringen skjer ved skattemessig inntektsføring av de beregnede og resultatførte renteinntekter av den nedskrevne balanseverdien etter bestemmelsene om effektiv rentemetode fastsatt i Utlånsforskriften, jf. fsfin § 14-5-41 første punktum. Det samlede resultat over utlånets løpetid vil således økonomisk sett tilsvare fradrags- eller inntektsføring av nominelt beregnede tap og inntekter. For å unngå dobbeltbeskatning vil inntektsføring av de beregnede renter tre i stedet for de alminnelige skatteregler om klassifisering, beregning og tidfesting av renter og andre inntektselementer knyttet til utlån.

Etter fsfin § 14-5-41 annet punktum skal inntekts- og kostnadselementer knyttet til utlån som ikke er regulert direkte i Utlånsforskriften, behandles etter de alminnelige skatteregler. Det siktes her for eksempel til etableringsgebyrer som resultatføres direkte etter Utlånsforskriften § 2-1 annet ledd, og som derfor ikke inngår i den regnskapsløsning forskriften gir anvisning på. Slike gebyrer skal i utgangspunktet tidfestes etter det skatterettslige realisasjonsprinsipp, dvs. over lånets løpetid ettersom gebyrene anses realisert etter hvert som lånet tilbakebetales.

Forskriftsbestemmelsen i fsfin § 14-5-41 om klassifisering, beregning og tidfesting av renter etter effektiv rentemetode, gjelder direkte bare i forhold til anvendelse av Utlånsforskriften. Etter ordlyden regulerer den ikke tilsvarende beregnede og resultatførte renteinntekter ved anvendelse av effektiv rentemetode etter IAS 39.

3 DEPARTEMENTETS VURDERINGER OG FORSLAG

3.1 Utgangspunkter

Anvendelse av IAS 39 kan innebære regnskapsmessige løsninger som er forskjellige fra de som følger av Utlånsforskriften, jf. punkt 2. Dersom disse ulike regnskapsløsningene skal legges til grunn for den skattemessige behandlingen, kan dette medføre ulike skattemessige resultater for selskapene avhengig av hvilke regnskapsregler som anvendes.

Det var en forutsetning ved innføringen av IFRS ved avleggelse av selskapsregnskap i 2005 at regnskapslovendringene skulle være skattemessig nøytrale, jf. Ot.prp. nr. 89 (2003–2004) kapittel 3.4.6, der det heter:

"Departementet legger vekt på at skattemessige forhold ikke bør hindre anvendelsen av vedtatte IFRS i selskapsregnskapet og at det i nødvendig utstrekning heller bør foretas justeringer i skatte- og ligningslovgivningen. (...) Departementet legger, i samsvar med utvalgets vurdering og innspillene i høringen, til grunn en forutsetning om at endringer i regnskapsreglene skal være skattemessig nøytrale. Endrede regnskapsregler skal verken medføre økning eller reduksjon i skattegrunnlaget. Dersom regnskapsreglene åpner for valgdagang mellom ulike regnskapsløsninger skal det ha samme skattemessige konsekvenser uansett hvilken løsning som velges."

Hensynet til nøytralitet innebærer at i den utstrekning skattereglene bygger direkte på regnskapsreglene, vil skattereglene som hovedregel bare kunne videreføres på de områder hvor de regnskapsmessige løsninger etter regnskapslovens ordinære system og IFRS er like. I den utstrekning det kan identifiseres ulike skattemessige effekter vil det være nødvendig å iverksette nøytraliseringstiltak eventuelt ved å innføre skattemessige regler som i større eller mindre grad frikoples fra de regnskapsmessige løsninger.

Behovet for å iverksette tiltak for å nøytralisere de skattemessige forskjellene som følger av ulikheter mellom Utlånsforskriften og IFRS med hensyn til behandlingen av utlån ble vurdert nærmere i Ot.prp. nr. 26 (2005–2006) kapittel 6.9.1.4.B, der det bl.a. heter:

"I den utstrekning anvendelse av IFRS medfører vesentlige endrede regler om verddivurdering og kostnadsføring av tap på utlån i forhold til det som følger av tapsforskriften eller utlånsforskriften, tilsier nøytralitetsforutsetningen at slike konsekvenser av IFRS ikke skal ha skattemessige effekter i medhold av regelen i skatteloven § 14–5 fjerde ledd. Med bakgrunn bl.a. i Sparebankforeningens uttalelse legges til grunn at det vil foreligge større ulikheter mellom de løsninger som følger av utlånsforskriften i forhold til anvendelse av IFRS, enn tidligere antatt. (...) "

På det nåværende tidspunkt har departementet ikke grunnlag for å fastslå om det foreligger andre konkrete avvik ved anvendelsen av IFRS i forhold til ved anvendelse av de norske regnskapsforskriftene. Kartlegging av slike avvik og behovet for presisering av hvilke regnskapsløsninger etter IFRS som skal eller ikke skal kunne aksepteres for skatteformål ved en videreføring av skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav g, må utredes nærmere. (...)

Departementet antar at det vil være hensiktsmessig å foreta presisering (...) av mulige andre ulike regnskapseffekter ved anvendelse av IFRS, som ikke kan aksepteres for skatteformål. Det forutsettes at forslag til forskriftsbestemmelser som nevnt, undergis høring.

Videre forutsettes det at den ovenfor foreslåtte hjemmel for departementet til i forskrift å fastsette bestemmelser om utfylling og gjennomføring av skatteloven § 14–5 fjerde ledd

bokstav g, også vil gi hjemmel til å fastsette forskrift om vilkår for valg av vurderingsregler, og om hvilke regnskapsposter som kan gi grunnlag for skattemessig fradragføring av tap ved anvendelse av IFRS i foretaksregnskapet.”

Det var således en klar forutsetning i Ot.prp. nr. 26 (2005–2006) at ulike regnskapsløsninger etter IFRS ikke nødvendigvis skulle aksepteres for skatteformål, og at nødvendige presiseringer av denne forutsetningen skulle skje i forskrifts form.

Departementet har vurdert andre mulige tiltak som kan hindre at ulike regnskapsmessige løsninger medfører ulike skattemessige effekter.

Innledningsvis bemerkes at den gjeldende løsning med videreføring av særregelen i skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav g, basert på de ulike og kompliserte regnskapsregler som nå følger dels av Utlånsforskriften og dels av IFRS og med stadige endringer, neppe kan anses hensiktsmessig på sikt. I forbindelse med kunngjøring av forskriftsbestemmelsene i fsfin § 14–5–41 til etaten og berørte organisasjoner i brev av 30. mai 2006, uttalte departementet således: *”Departementet gjør oppmerksom på at særreglene for tap på utlån i finansinstitusjoner vil bli tatt opp til vurdering med sikte på mulig omlegging til realisasjonsprinsippet”*. Vurdering av en slik mulig generell omlegging vil imidlertid kreve et mer omfattende arbeid enn det siktemålet og den tilgjengelige tid for fremlegging av dette høringsnotat gir grunnlag for. Departementet vil komme tilbake ovenstående i annen sammenheng.

Et tiltak som imidlertid kunne være aktuelt i denne sammenheng, er at finansinstitusjonene med hensyn til skattemessig tidfesting av fradrag for tap på utlån etter særregelen i skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav g må velge de regnskapsløsningene som følger av Utlånsforskriften, selv om en avvikende løsning er måtte følge av eller være valgt i regnskapet etter IFRS. Poster som er behandlet etter en avvikende regnskapsmessig løsning i regnskapet må likevel behandles etter Utlånsforskriftens regler for skatteformål. Finansinstitusjonene må i slike tilfelle behandle utlån etter to ulike regelsett, henholdsvis for regnskapsformål og skatteformål. En slik løsning vil sikre at skattehensyn ikke virker inn på finansinstitusjonenes regnskapsmessige valg, og at valg av avvikende regnskapmessige løsninger i regnskapet ikke medfører ulike skattemessige konsekvenser i form av en økning eller reduksjon i skattegrunnlaget.

Videre vil en løsning basert på at bare Utlånsforskriftens regler er relevante for skatteformål, sikre norske myndigheter kontroll med de regnskapsmessige løsningene som legges til grunn ved den skattemessige behandlingen. Dersom finansinstitusjonene kan legge til grunn de regnskapsløsningene som følger av IAS 39 ville denne kontrollen bli sterkt redusert, og det ville være behov for en nøye oppfølging av de stadige endringer som foretas i IAS 39 samt fortolkningsuttalelser. I forhold til Utlånsforskriften vil det derimot være anledning til å utrede og vurdere de skattemessige konsekvensene samtidig med eventuelle endringer i forskriften.

En vesentlig innvending mot en løsning som beskrevet er at Utlånsforskriftens regler er relativt kompliserte, og lite egnet for skatteformål dersom de ikke har en parallell i de regnskapsreglene finansinstitusjonene anvender. I og med at børsnoterte finansinstitusjoner må anvende IFRS i selskapsregnskapet, er det kun enkelte finansinstitusjoner som faktisk vil anvende Utlånsforskriftens regler. Dette er likevel ikke et problem på nåværende tidspunkt, da Utlånsforskriften og IAS 39 i det vesentlige bygger på de samme prinsipper. Dersom de to regnskapssystemene i fremtiden avviker i større grad fra hverandre, kan det være uheldig at skattereglene knytter seg opp mot de løsninger som følger av Utlånsforskriften, og som kun anvendes av et fåtall av finansinstitusjonene. Ved en slik utvikling vil behovet for vurdering av en eventuell omlegging til realisasjonsprinsippet bli forsterket.

Videre kan det anføres at det vil medføre merarbeid for finansinstitusjonene å behandle utlån etter to regelsett. Departementet legger imidlertid til grunn at dette merarbeidet ikke vil være urimelig tyngende for finansinstitusjonene vurdert opp i mot de skattemessig fordeler som tidfesting etter skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav g innebærer. Ettersom det foreløpig bare er få forskjeller mellom de regnskapsløsninger som følger av Utlånsforskriften og IAS 39, antar departementet imidlertid at det er lite formålstjenelig å behandle utlån etter to regelsett. Departementet er derfor blitt stående ved at det fastsettes i forskrift hvilke regnskapsløsninger etter IFRS som ikke godtas for skatteformål, og at det ikke inntas en generell henvisning til Utlånsforskriftens regler.

3.2 Tap mv basert på behandling av utlån til virkelig verdi over resultatet etter IAS 39 skal ikke legges til grunn etter skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav g

I Ot.prp. nr. 26 (2005–2006) avsnitt 6.9.1.4.B, heter det bl.a.:

”I motsetning til utlånsforskriften av 2004, åpner IFRS blant annet for adgang til anvendelse av markedsverdiprinsippet i stedet for vurdering til amortisert kost, hvilket i hvert fall får konsekvenser for vurdering av fastrentelån. Endringer i markedsrenten generelt gir ikke grunnlag for nedskrivninger etter utlånsforskriften, heller ikke for fastrentelån.

Departementet legger til grunn at frivillig anvendelse av markedsverdiprinsippet for vurdering av utlån etter IFRS i utgangspunktet ikke kan kreves lagt til grunn ved beregning og tidfesting av tap med skattemessig virkning ved en videreføring av skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav g. Nøytralitetsforutsetningen krever at skattyter skal basere den regnskapsmessige vurdering av utlån på prinsippet om amortisert kost på samme måte som etter utlånsforskriften. Sparebankforeningens forslag til endring av skattebestemmelsen tas således ikke opp i denne sammenheng.

(...)

Departementet antar at det vil være hensiktsmessig å foreta presisering av ovennevnte forutsetning med hensyn til anvendelse av amortisert kost som vurderingsprinsipp etter IFRS, i forskriftsform. (...) Det forutsettes at forslag til forskriftsbestemmelser som nevnt, undergis høring. ”

Vurdering av utlån til virkelig verdi etter IAS 39 kan medføre betydelige forskjeller sammenlignet med vurdering til amortisert kost etter norske ordinære regnskapsregler. Det antas at vurdering til virkelig verdi først og fremst er blitt valgt for fastrentelån. Departementet antar videre at omregning av slike utlån til vurdering etter amortisert kost med anvendelse av effektiv rentemetode, ikke vil medføre uforholdsmessig merarbeid for berørte finansinstitusjoner. De aktuelle institusjoner har allerede benyttet amortisert kost etter Utlånsforskriften for tidligere år. I overgangsbestemmelsene i IAS 39 punkt 105 C bokstav b heter det at foretak som første gang anvender bl.a. IAS 39 punkt 9, ikke skal *"øremerke eventuelle tidligere innregnede finansielle eiendeler eller forpliktelser til virkelig verdi over resultatet."* Med bakgrunn i de klare uttalelser i Ot.prp. nr. 26 (2005–2006) har institusjonene dessuten hatt foranledning til å legge til rette for slike vurderinger ved første gangs anvendelse av IFRS i selskapsregnskapet for 2007.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at det fastsettes i forskrift at selskap som utarbeider selskapsregnskapet etter IFRS, og som benytter adgangen til vurdering av utlån til virkelig verdi etter IAS 39, ikke kan føre til fradrag tap på utlån som er ført til kostnad i årsregnskapet. Slikt selskap kan likevel føre til fradrag tap på utlån etter skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav g, dersom utlånet vurderes til amortisert kost med anvendelse av effektiv rentemetode for skatteformål. I den utstrekning omregning til amortisert kost ikke foretas, vil de alminnelige skatteregler om tidfesting etter realisasjonsprinsippet i utgangspunktet komme til anvendelse for tap og renteinntekter på de aktuelle utlån.

Det vises til vedlagte forslag til § 14–5–41 nytt første ledd i Finansdepartementets forskrift til skatteloven.

3.3 Behov for å unnta avvikende regnskapsposter basert på amortisert kost og effektiv rentemetode etter IAS 39 fra skattemessig effekt etter skatteloven § 14–5 fjerde ledd g?

Adgangen etter Utlånsforskriften § 2–1 andre ledd til å velge om etableringsgebyrer mv. ved førstegangsmåling skal resultatføres direkte eller balanserføres, har ikke noe motstykke i IAS 39 punkt 9 som ved anvendelse av amortisert kost bare gir anvisning på at etableringsgebyrer skal få til fradrag (balanseføres). I den utstrekning etableringsgebyrer resultatføres direkte skal gebyrene tidfestes skattemessig etter realisasjonsprinsippet, jf. punkt 2.2.

Ovenstående effekt av valgadgangen etter Utlånsforskriften på dette punkt er allerede gjeldende rett. Etter departementets vurdering har de skattemessige effekter av denne valgadgangen begrenset økonomisk betydning. Adgangen til resultatføring av etableringsgebyrer er etter Utlånsforskriften begrenset til et beløp tilsvarende de direkte interne administrative utgifter som påløper ved opprettelsen av låneengasjementet. Departementet ser ikke grunnlag for å foreslå tiltak i form av

endring av dette utgangspunkt slik at finansinstitusjoner som resultatfører etableringsgebyrer mv. må føre et eget regnskap for skatteformål, der slike gebyrer balanseføres. Det er heller ikke grunnlag for innføring av en tilsvarende valgdgang for skatteformål for finansinstitusjoner som anvender IAS 39 i selskapsregnskapet.

Departementet legger videre til grunn at det ulovfestede "vesentlighetskriterium" i regnskapsretten kun vil medføre uvesentlige avvik sammenholdt med en fullstendig gjennomføring av de regelfestede løsninger. Det forutsettes at vesentlighetskriteriet er aktuelt for regnskapsformål både etter norske ordinære regnskapsregler og IFRS, og derfor i utgangspunktet ikke vil medføre ulike regnskapsmessige løsninger avhengig av hvilke regnskapsregler den enkelte finansinstitusjon anvender. Gitt at et avvik er innenfor hva som skal anses som regnskapsrettslig akseptabelt etter vesentlighetskriteriet, antas at tilsvarende avvik bør kunne aksepteres skattemessig.

På den annen side vil riktig anvendelse av de regnskapsrettslige regler skatteløsningene bygger på, innebære en avgrensning av de tilfeller de særlige skatteregler kan anvendes på. Regnskapsløsninger som avviker fra de regelfestede løsninger og som går utover det som kan forsvares under henvisning til vesentlighetskriteriet, vil i utgangspunktet vil kunne medføre at regnskapet helt eller delvis ikke kan benyttes for skatteformål. Dette vil i så fall innebære at tap og renteinntekter på de aktuelle utlån skal klassifiseres og tidfestes etter de alminnelige skatteregler. Det må imidlertid legges til grunn at regnskapsavleggelsen bare kan settes til side for skatteformål i den utstrekning avviket fra de regelfestede regnskapsløsninger må anses vesentlig og dessuten at avviket har skatteeffekter som ikke er ubetydelige og som er til gunst for skattyter sammenlignet med om de regelfestede løsninger var blitt benyttet.

Departementet er ikke kjent med andre forskjeller mellom Utlånsforskriften og IAS 39, utover de som er nevnt ovenfor, som kan medføre ulike skattemessige effekter, og som dermed ikke bør godtas for skatteformål.

3.4 Likestilling av beregnede og resultatførte renteinntekter basert på amortisert kost og effektiv rentemetode etter Utlånsforskriften og etter IAS 39

Ved vurdering av utlån til amortisert kost med anvendelse av effektiv rentemetode vil det tap som beregnes og resultatføres være systematisk høyere enn det tilsvarende tapet etter nominelle verdier, og skattemessig fradragsføring av slikt tap vil kunne lede til betydelige skattemessige tidfestingsfordeler, jf. punkt 2.2. Nødvendig korrigering skjer ved skattemessig inntektsføring av de beregnede og resultatførte renteinntekter av den nedskrevne balanseverdien etter effektiv rentemetode, slik at det samlede resultat over utlånets løpetid vil økonomisk sett tilsvare fradrags- eller inntektsføring av nominelt beregnede tap og inntekter, jf. fsfin. § 14–5–41.

Fsfin. § 14–5–41 er imidlertid begrenset til beregnede og resultatførte renteinntekter ved behandling av utlån etter amortisert kost med anvendelse av effektiv rentemetode etter Utlånsforskriften §§ 2–2 og 2–6. Da forskriften ble vedtatt var anvendelse av IFRS ikke aktuelt for finansinstitusjonene. For finansinstitusjoner som for regnskapsåret 2007 eller senere år avlegger regnskapet etter IFRS, vil beregning og resultatføring av renteinntekter tilsvarende de som skal beregnes og inntektsføres etter Utlånsforskriften, være regulert av IAS 39 punkt 9. Det er imidlertid ikke grunnlag for å forskjellsbehandle renteinntekter etter de ulike regnskapsregelsettene ved beskatningen.

Med hjemmel i skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav g siste punktum foreslås at bestemmelsen om i fsfin. § 14–5–41 endres slik at det uttrykkelig fremgår at den også omfatter beregnede og resultatførte renteinntekter ved vurdering av utlån til amortisert kost med anvendelse av effektiv rentemetode etter IAS 39. Likeledes må det klargjøres at også renteinntekter beregnet ved anvendelse av amortisert kost for skatteformål etter forslaget i avsnitt 3.2 til fsfin § 14–5–41 første ledd, blir å behandle tilsvarende.

Det vises til forslag til § 14–5–41 nytt annet ledd i Finansdepartementets forskrift til skatteloven.

3.5 Behov for overgangsregler ved overgang fra anvendelse av Utlånsforskriften til IAS 39?

I årene forut for en eventuell overgang til IFRS, vil alle finansinstitusjoner som omfattes av skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav f ha anvendt Utlånsforskriften for behandling av tap på utlån. Utlånsforskriften bygger i det vesentlige på samme løsninger som IAS 39. Det antas dessuten at utlån som har vært innregnet i tidligere år og behandlet etter Utlånsforskriften til amortisert kost, fortsatt skal vurderes til amortisert kost med anvendelse av effektiv rentemetode etter IAS 39 punkt 105 C. Ved overgang til anvendelse av IFRS antas derfor at det ikke vil oppstå betydelige forskjeller slik at nedskrivninger for verdifall på utlån etter Utlånsforskrifter vil overstige verdifall beregnet etter IAS 39.

Dersom det likevel skulle oppstå slike forskjeller, og disse forskjellene tilbakeføres direkte mot egenkapitalen uten inntektsføring etter IFRS, vil tilbakeføringen innebære at grunnlaget for den forutgående skattemessige fradragsføringen i tidligere år er bortfalt. Slike tilbakeførte beløp må derfor som utgangspunkt inntektsføres i sin helhet i overgangsåret.

Allerede på dette grunnlag antar departementet at det ikke vil være behov for å foreslå overgangsregler.

4 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Forslaget vil i all hovedsak innebære en videreføring av gjeldende regler om hvilke regnskapsløsninger med hensyn til behandling av finansinstitusjonenes tap på utlån som vil være relevante ved beskatningen. Forslaget vil således ikke ha økonomiske konsekvenser av betydning.

Forslaget innebærer at finansinstitusjoner som ved anvendelse av IFRS i selskapsregnskapet har valgt å verdsette deler av sin utlånsportefølje til virkelig verdi, vil måtte omregne vurderingene slik at utlånene for skatteformål verdsettes til amortisert kost med anvendelse av en effektiv rentemetode. På bakgrunn av de aktuelle institusjoner skal ha vurdert samtlige utlån til amortisert kost i tidligere år og at bankene via klare uttalelser i Ot.prp. nr. 26 (2005–2006) har hatt foranledning til å forberede at amortisert kost også skulle legges til grunn ved beskatningen etter innføring av IFRS i selskapsregnskapet, antas at omregning som nevnt ikke vil innebære merarbeid av betydning.

For skattemyndighetene vil arbeid med kontroll og håndhevelse av særreglene i skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav g kunne by på betydelige utfordringer. Disse utfordringer antas imidlertid ikke vesentlig større etter forslagene foran enn i forhold til allerede gjeldende rett basert på Utlånsforskriften.

5 FORSLAG TIL FORSKRIFTSBESTEMMELSER

I forskrift av 19. november 1999 nr. 1158 til utfylling og gjennomføring av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14 gjøres følgende endringer, med hjemmel i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt og formue og inntekt (skatteloven) § 14–5 fjerde ledd bokstav g annet punktum:

I

§ 14–5–41 skal lyde:

§ 14–5–41. Utfyllende regler til skatteloven § 14–5 fjerde ledd g ved anvendelse av forskrift 21. desember 2004 nr. 1740 om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner og *internasjonal regnskapsstandard (IAS) 39 "Finansielle instrumenter – innregning og måling"* som fastsatt ved forskrift 17. desember 2004 nr. 1852 om gjennomføring av EØS-regler om vedtatte internasjonale regnskapsstandarder § 2.

(1) Fradrag for tap på utlån etter skatteloven § 14–5 fjerde ledd bokstav g skal være basert på vurdering av utlånene til amortisert kost med anvendelse av effektiv rentemetode i samsvar med regnskapsreglene, selv om skattyter i selskapsregnskapet har øremerket utlånet for vurdering til virkelig verdi over resultatet etter internasjonal regnskapsstandard (IAS) 39 "Finansielle instrumenter – innregning og måling".

(2) Beregnede og resultatførte renteinntekter *ved vurdering av utlån til amortisert kost med anvendelse av effektiv rentemetode*, jf. forskrift 21. desember 2004 nr. 1740 om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner, *internasjonal regnskapsstandard (IAS) 39 "Finansielle instrumenter – innregning og måling" punkt 9 og første ledd i denne forskrift*, skal legges til grunn for skatteformål og erstatter de alminnelige skatteregler for klassifisering, beregning og tidfesting av renteinntekter og andre inntektselementer knyttet til utlån. Inntekts- eller kostnadselementer knyttet til utlån som ikke *inngår i vurderingen av utlån til amortisert kost etter nevnte regnskapsregler* skal behandles etter de alminnelige skatteregler.

II

Endringene under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2007.